

LIETUVOS KARTOGRAFŲ DRAUGIJA

Mokslinė konferencija „Šiuolaikinės kartografijos teorijos ir technologijos“
2018 11 30

Erdvės ir vietos sankirtos, arba įvietintos patirtys

Dr. Zigmas Kairaitis

Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centras

Išvadinės pastabos

Pasaulis šiuo metu yra *takus* – gyvena be sienų, o ten kur jos yra – sukelia dideles problemas ir įtampas. Bet kartu, kuriasi *bevietės* erdvės ir *beveidėsi* vietos.

Problema: kokie mentaliniai procesai šiuo metu vyksta „ant / virš Lietuvos“ arba Lietuvos erdvėje ir kuria *šalies*, konkrečios vietos įbūtintą, tvarią, jai tapačią geografinę *erdvėvietą* bei kaip šiame procese interpretuojamas *erdvės* ir *vietos* santykis?

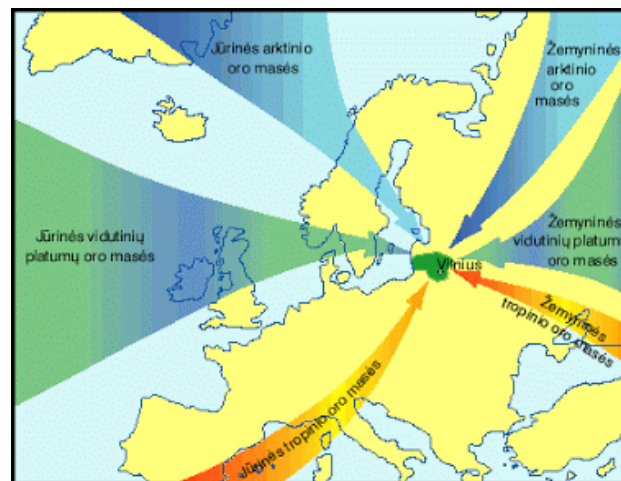
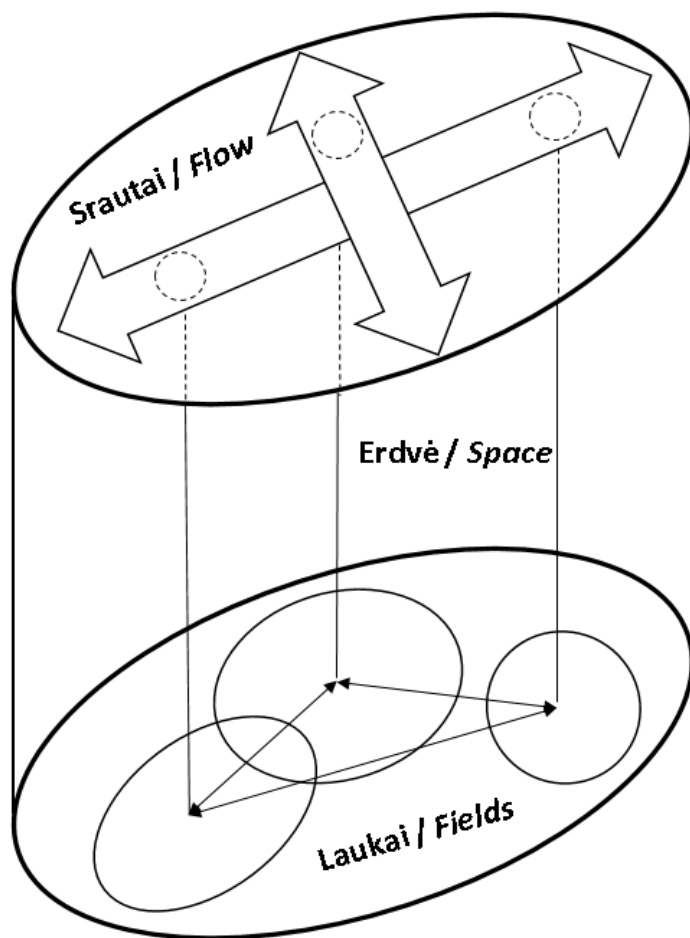
Mentaliniai procesai kuria „minkštąsias“ visuomenės simbolines struktūras (mokslas, švietimas, menas, literatūra) *P. Bourdeu*.

Kartografija – stipriausia teorija apie geografiją.

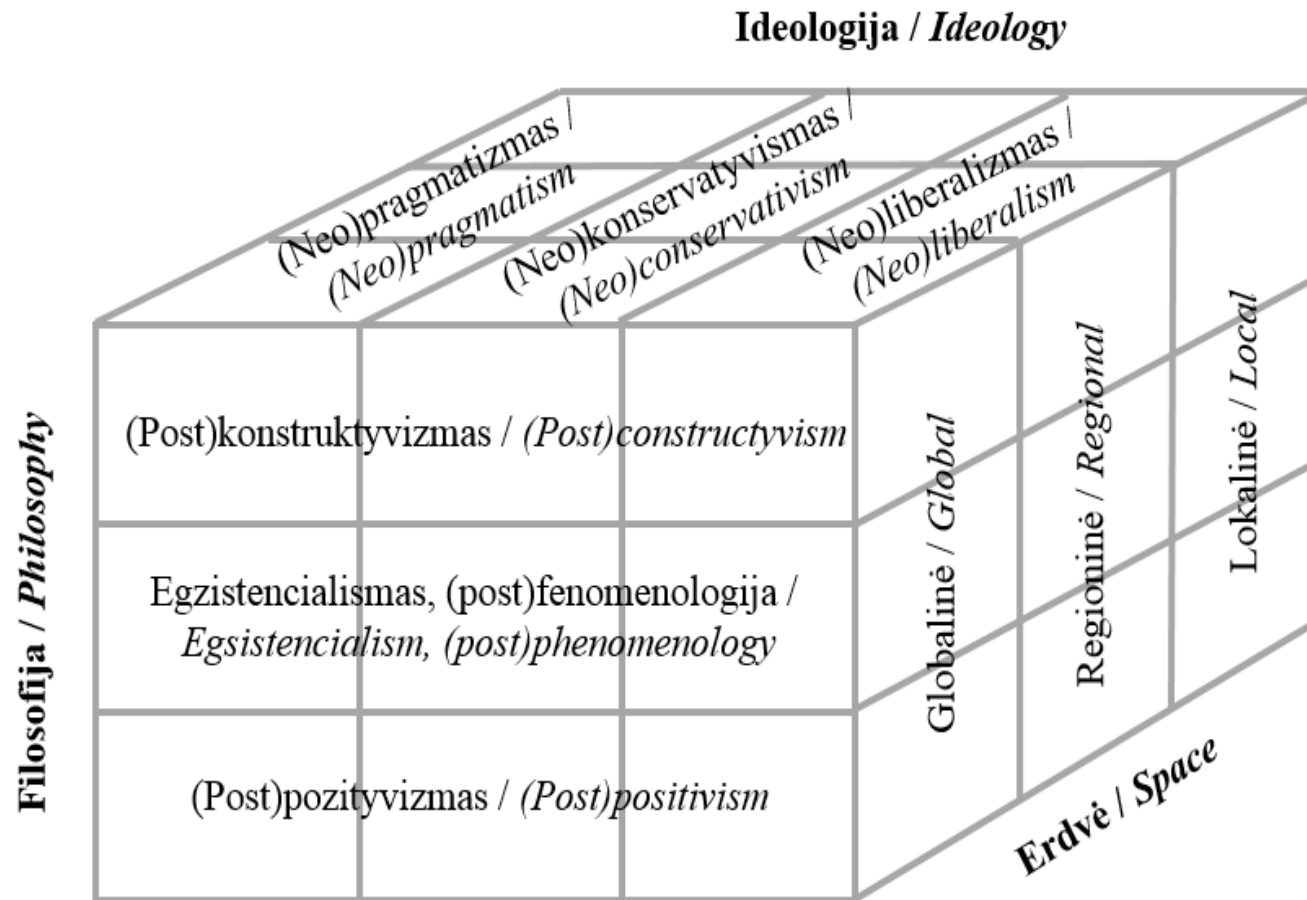
Autoriai

**J. Agnev, M. Augé, P. Azócar, G. Bachelard, A. Battimer,
G. Beconytė, L. Bevainis, J. Baudrillard, Z. Bauman,
D. Brandišauskas, M. F. Buchroithner, V. Butkus, V. Daujotytė,
G. Deleuze, E. Casey, T. Cresswell, R. Čepaitienė, A. Česnulevičius,
M. Foucault, T. Grunskis, F. Guattari, D. Harvey, M. Heidegger,
D. Jakniūnaitė, V. Jaskūnas, R. J. Johnston, I. Kant, N. Kardelis,
K. C. Koutsopoulos, H. Lefebvre, J. E. Malpas, D. Massey, J. May,
G. Mažeikis, N. Milerius, K. Popper, F. Ratzel, E. Relph,
E. Rybicka, R. G. Robinson, V. Rubavičius, V. Safronovas,
A. Samalavičius, E. W. Soja, B. Speičytė, D. Staliūnas,
B. Sverdiolas, A. Šliogeris, L. Taylor, N. Thrift, Yi-Fu Tuan ,
C. Valantiejus, I. Vedrickaitė, L. Wittgenstein, D. Zamiatin,
A. Žukauskaitė**

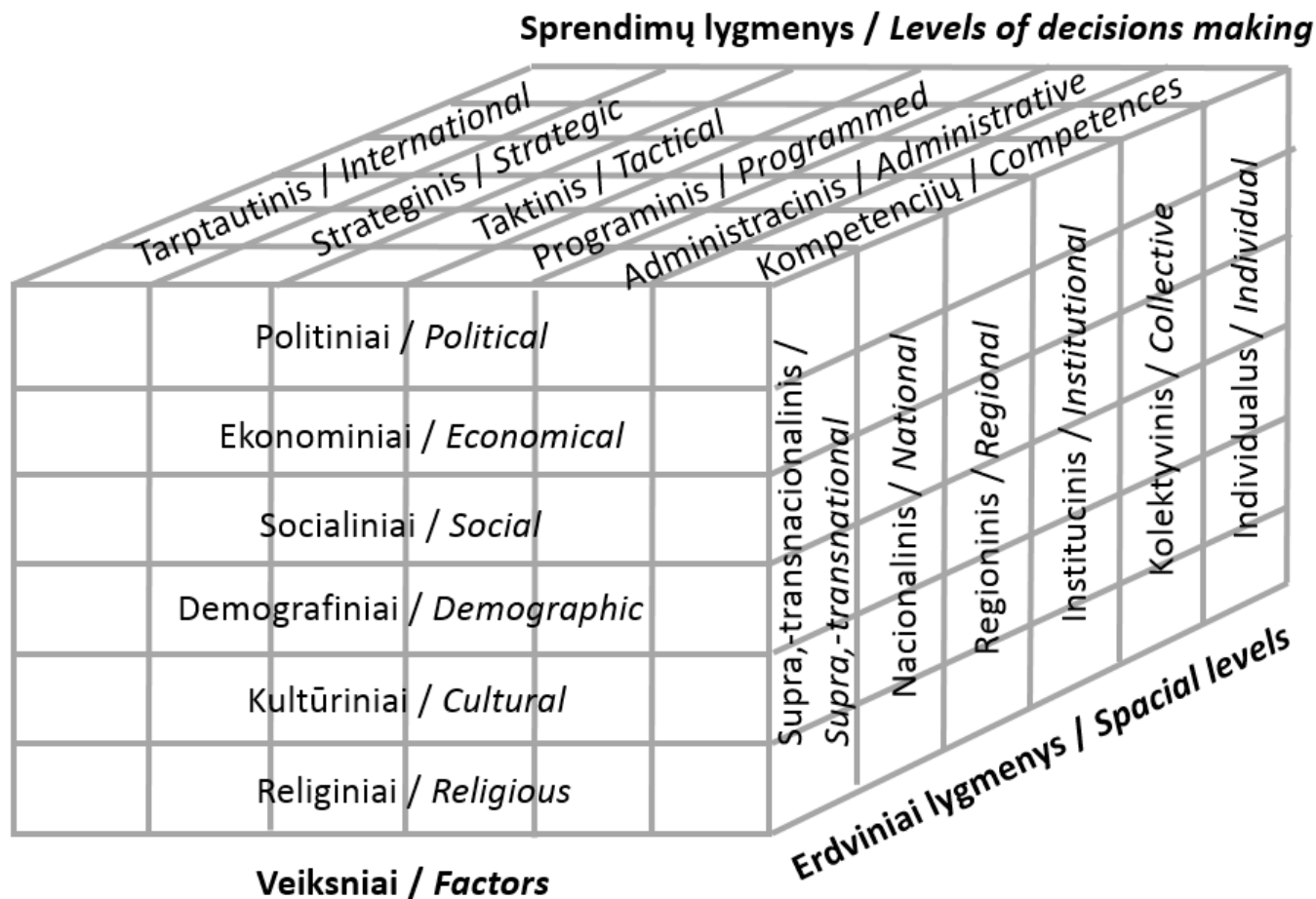
Srautų lokalizavimo laukai erdvėje

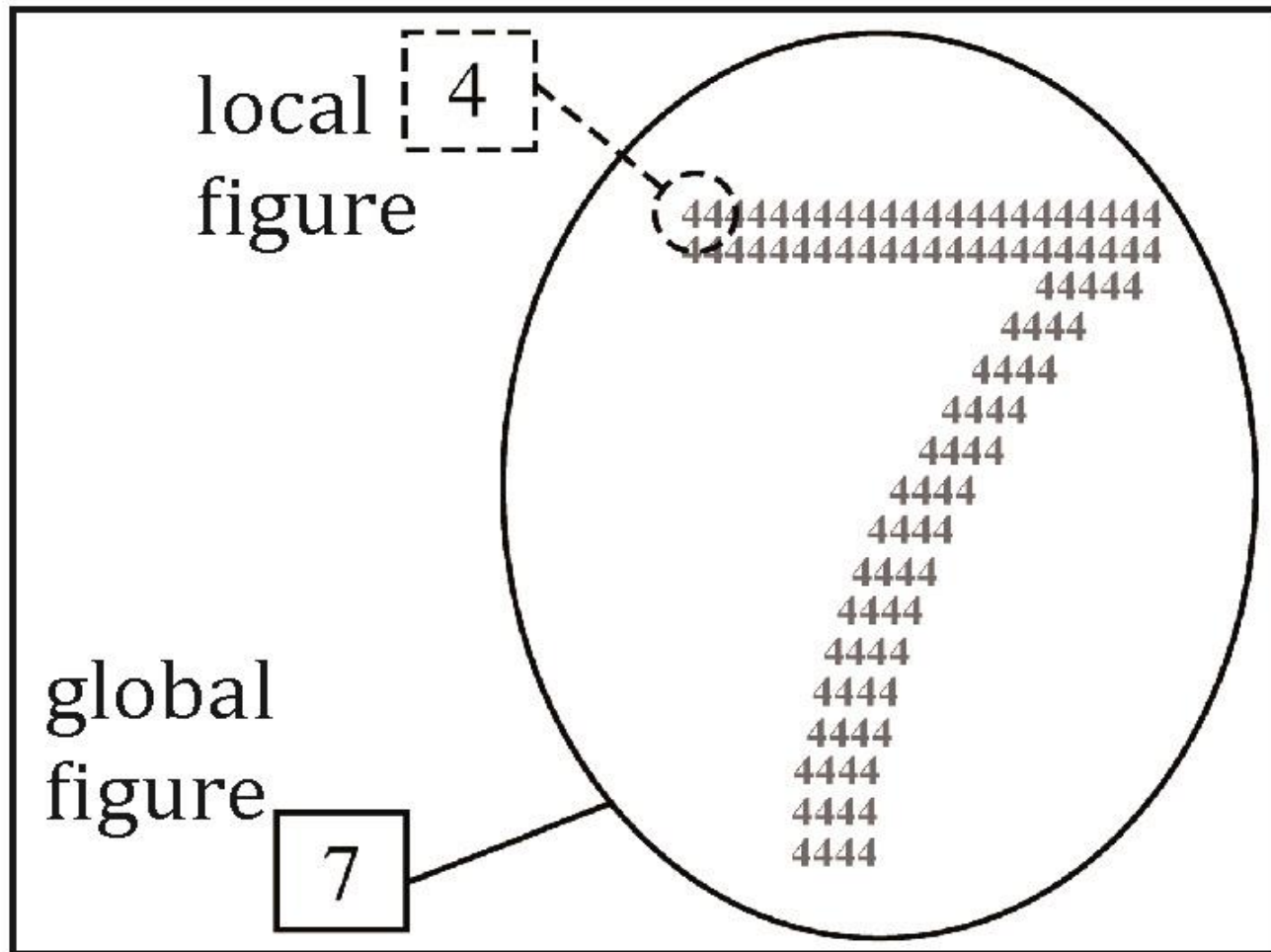
Geopolitinę erdvę struktūruojančios dimensijos

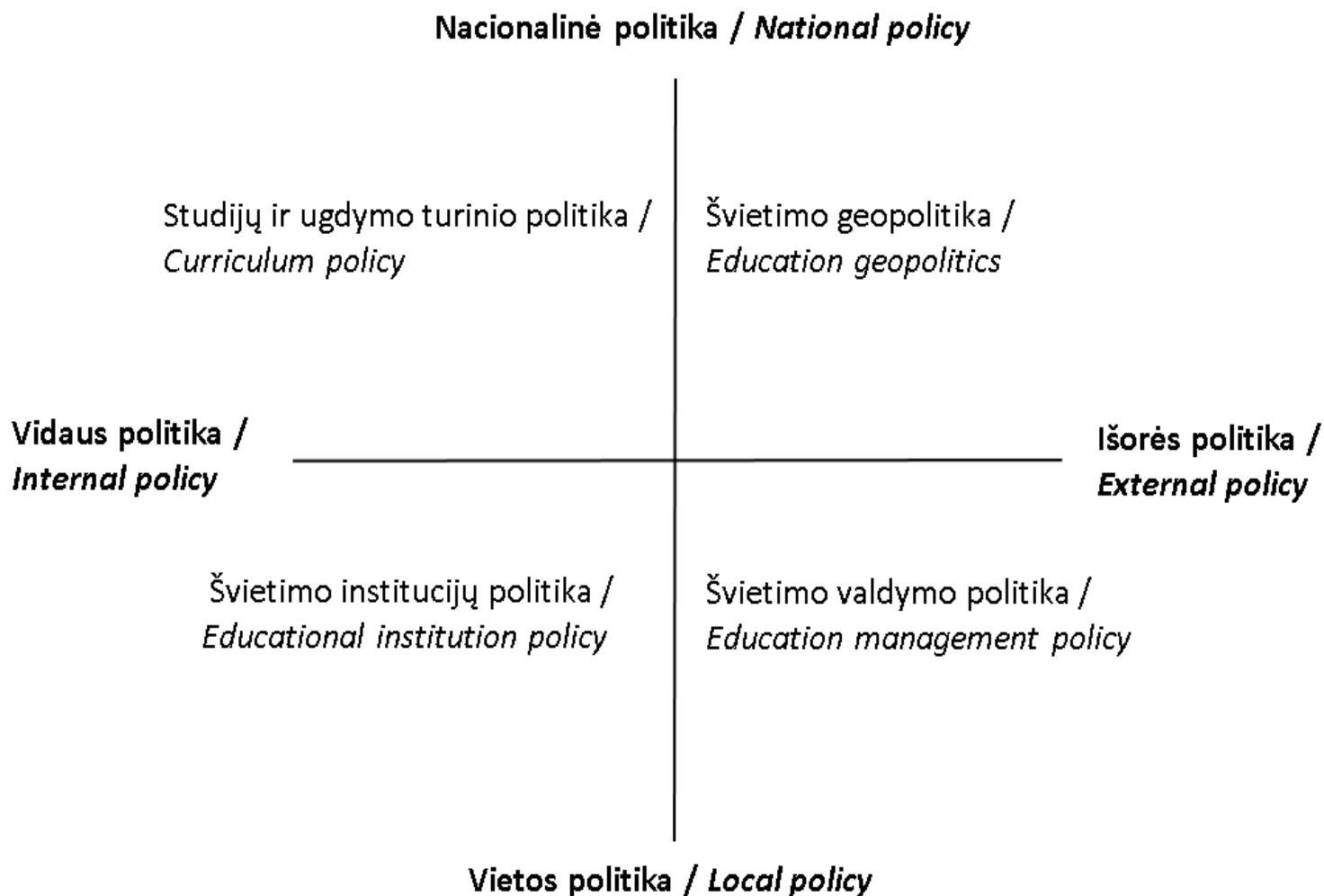
Geopolitikos raiškos matrica

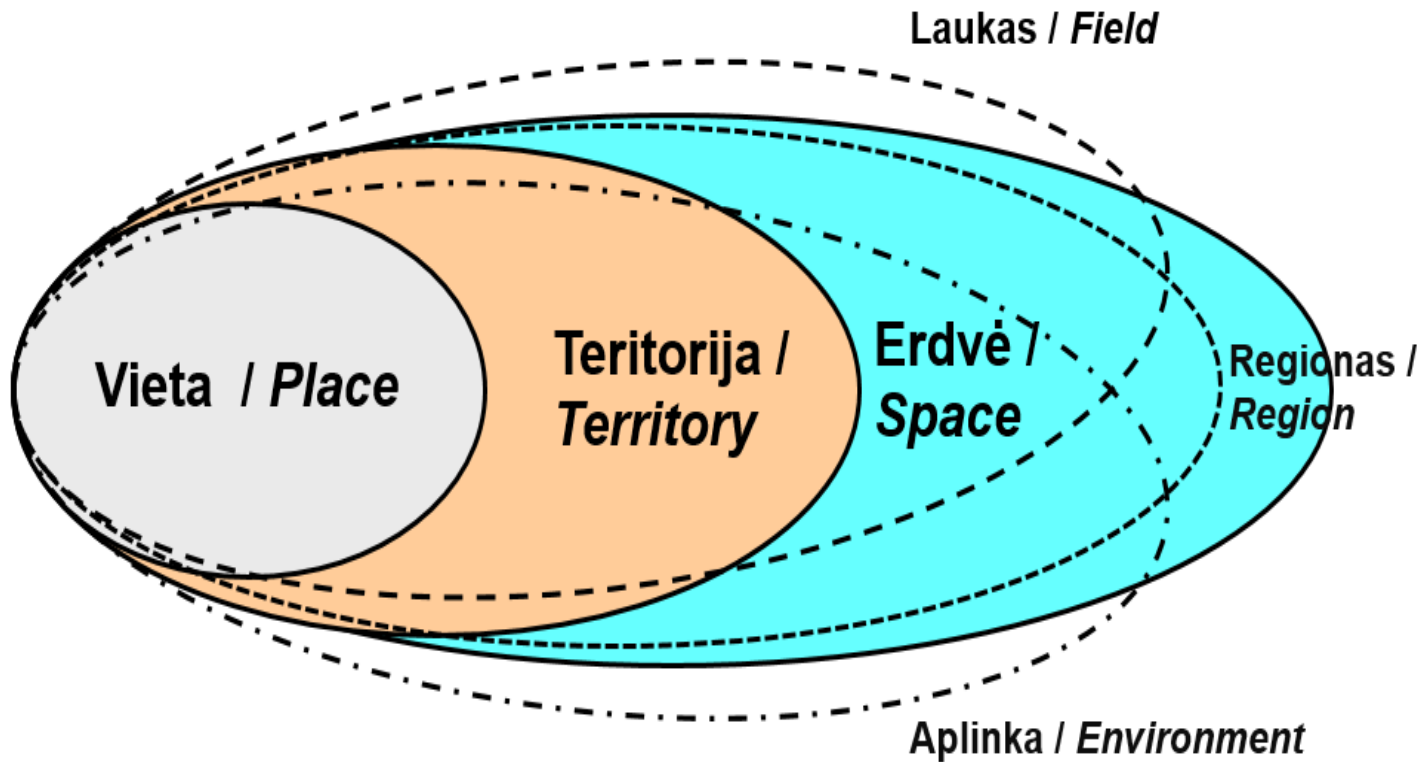
Lokalu – globalu (Navon'o testas)

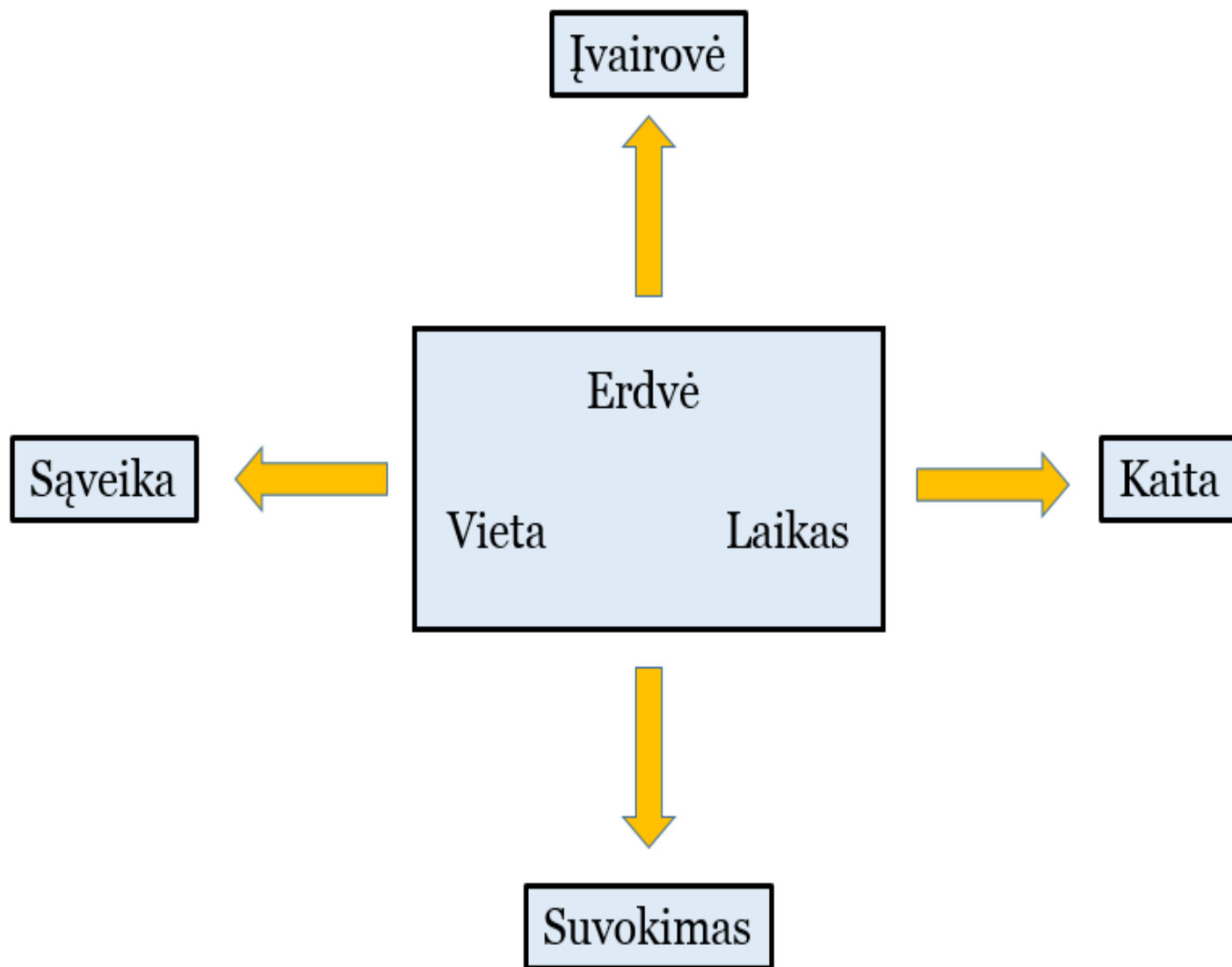
Švietimo (geo)politikos „reljefas“

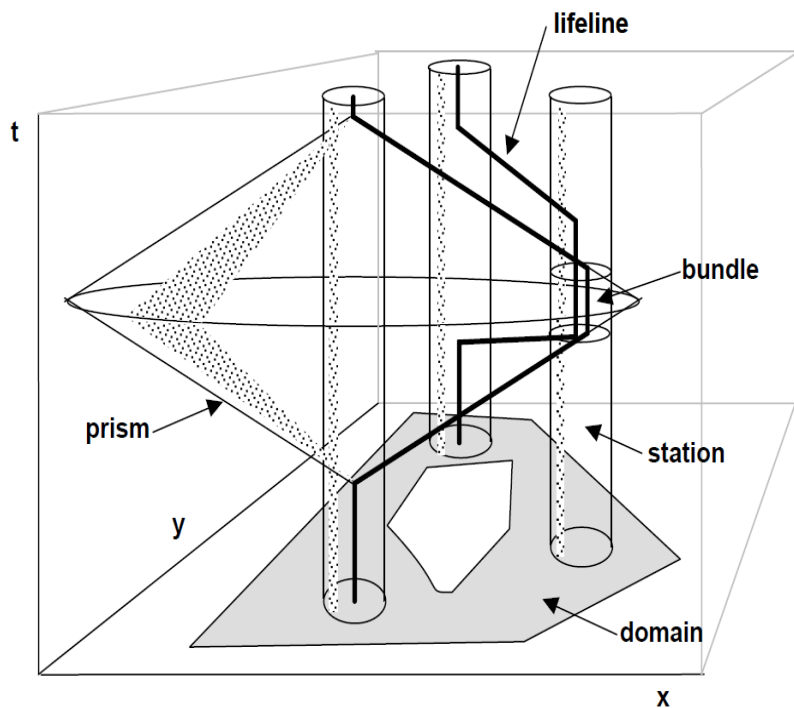
Plotiniai erdviniai geografijos objektai

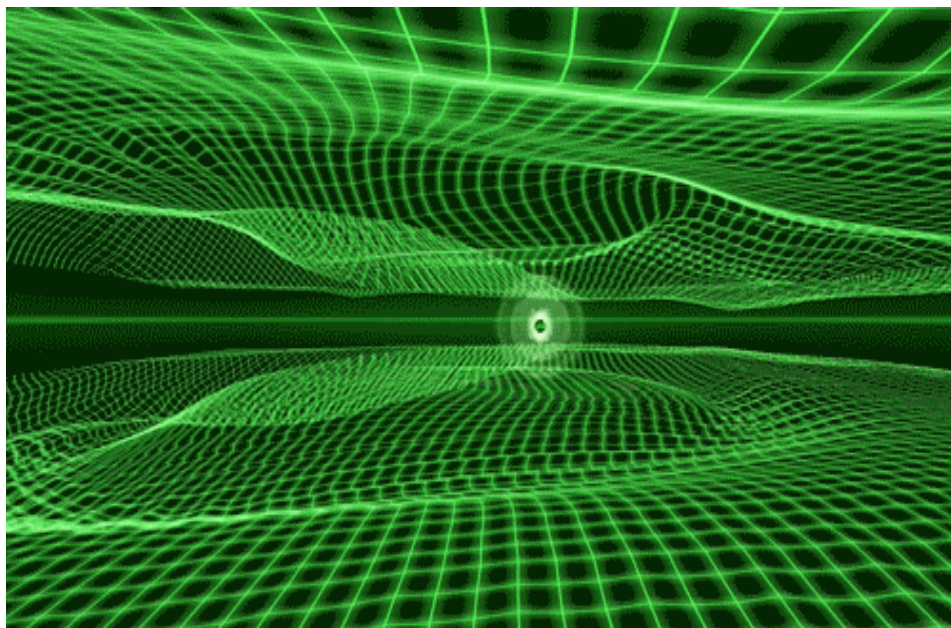
Erdvė, vieta, laikas

Hagerstrand'o geografinis / kartografinis *erdvėlaikis*

...ir fizikoje

A Time Geography...

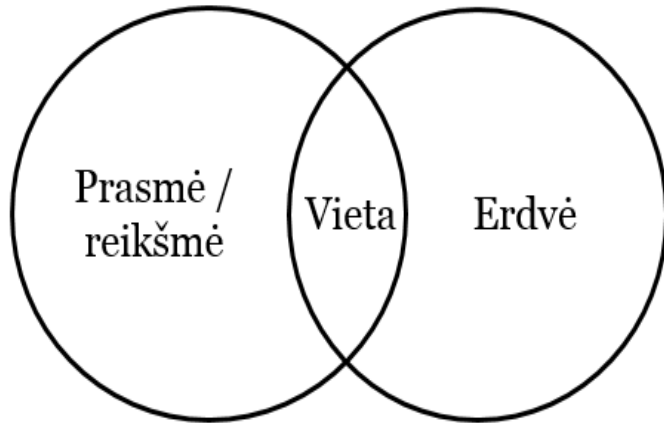
<https://carlhaggerty.wordpress.com/2009/08/18/time-geography-social-media-and-social-exclusion/>

https://media.giphy.com/media/26tPpEpauRrM1viTe/giphy.gif?crop=0.9991111111111111xw%3A1xh%3Bcenter%2Ccenter&resize=650%3A*&output-quality=55

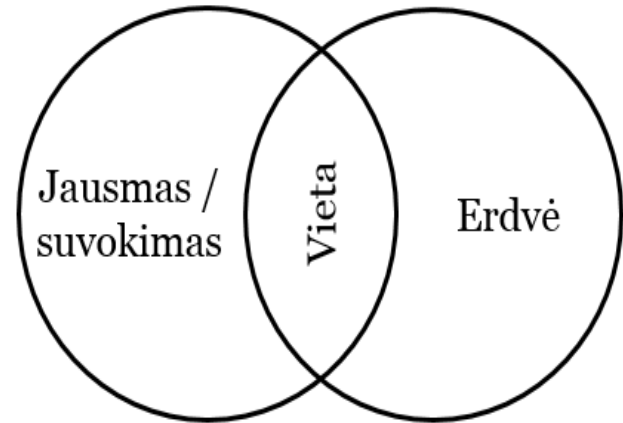
Erdvės ir vietos laiko savybės

Erdvė	Vieta
<i>Chronos</i>	<i>Kairos</i>
Erdvėlaikis	Vietlaikis
Abstraktu Neasmeniška Negyva Kiekybiška Objektyvu Aš–Tai Ten Nebūti	Konkretu Asmeniška Gyva Kokybiška Subjektyvu Aš–Tu Čia Būti

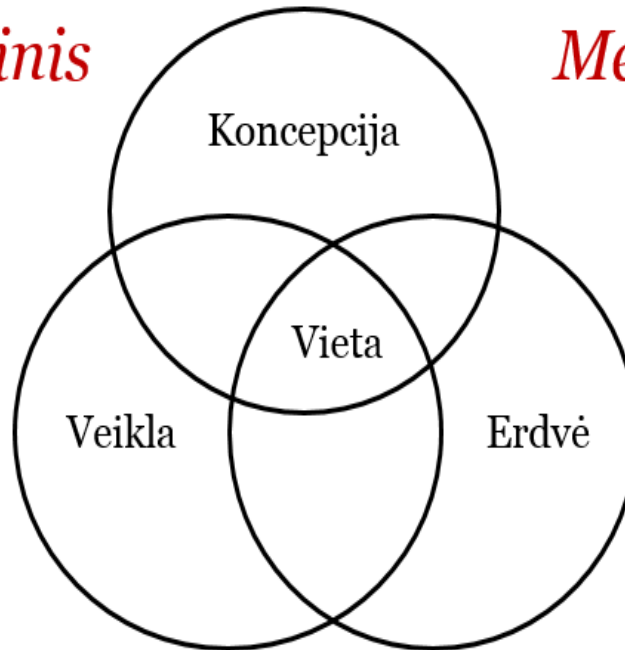
Erdvės ir vietos santykis

Kognityvinis

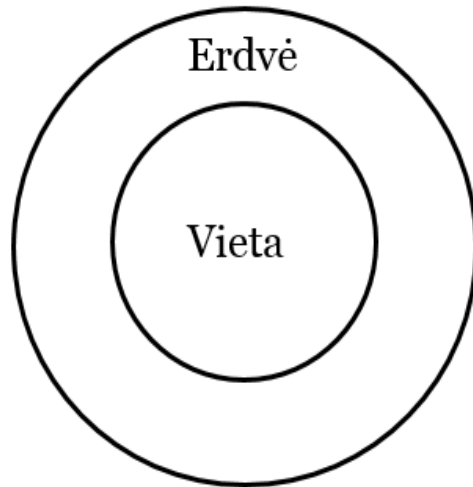

Mentalinis

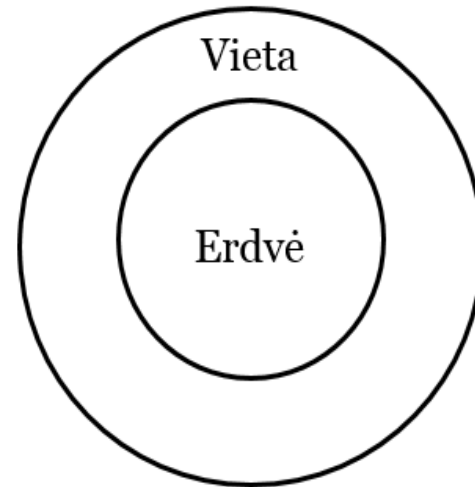

Konstruktyvinis

Erdvės ir vietos prasminės dermės subordinacijos

NE

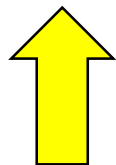

TAIP

Erdvėvieta

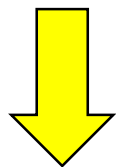
Aukštybė / *Height*

(Idėjos / *Ideas* – Platonas)

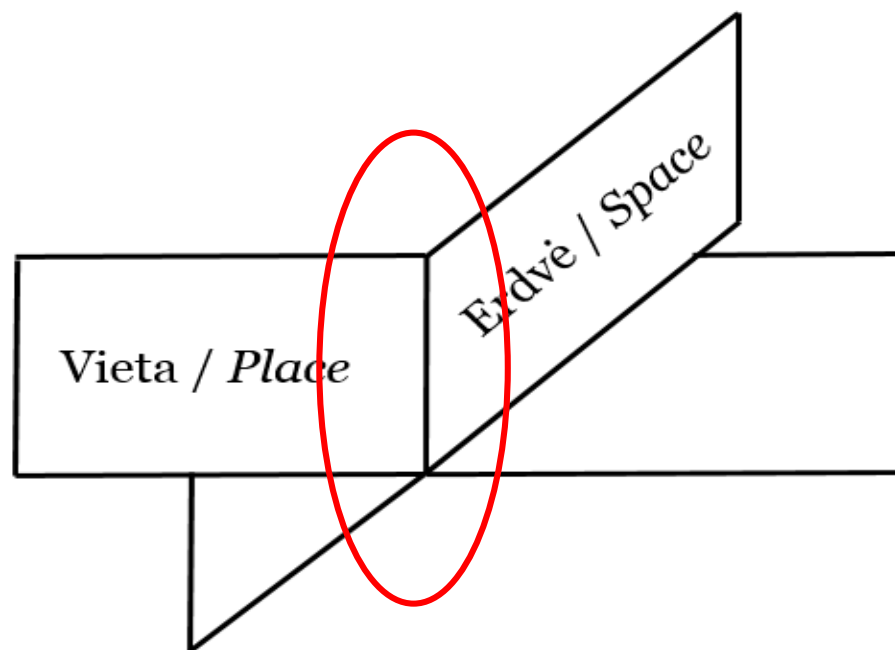
Paviršius / *Surface*

(Kalba, kultūra / *Language, culture* – Stoikai)

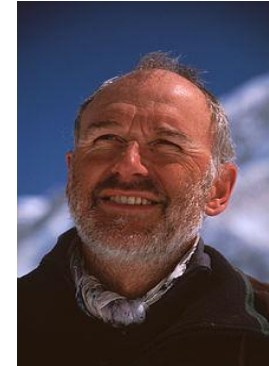
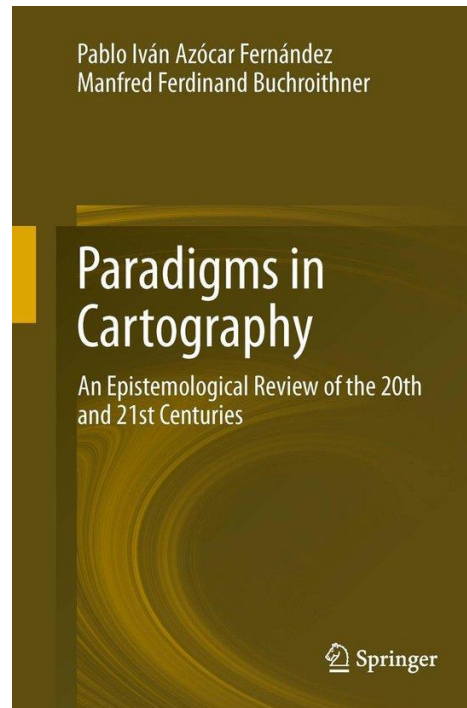

Gelmė / *Depth*

(Materija / *Substance* – Ikisokratikai)

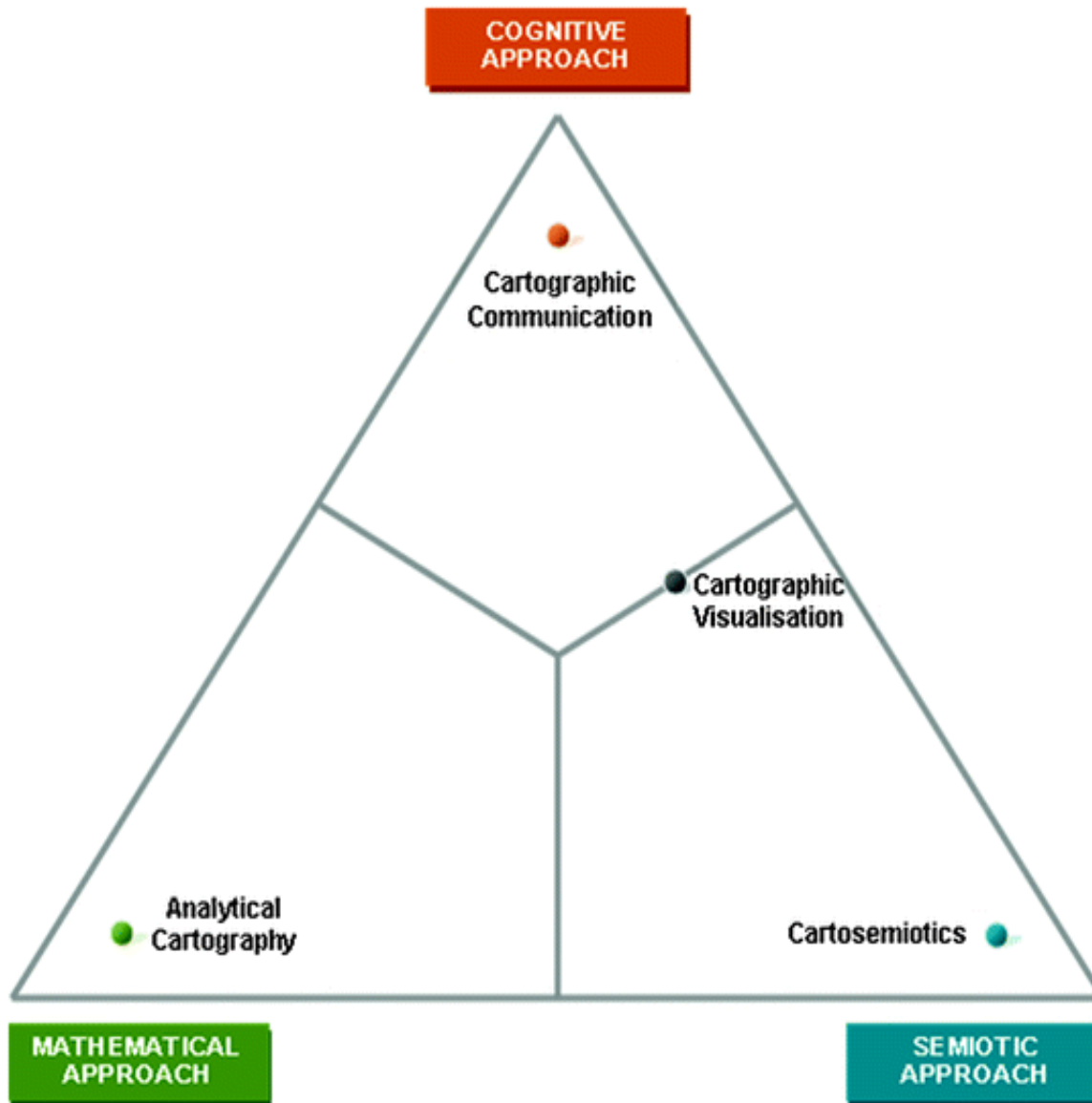
Azócar, P., Buchroithner, M. F. 2014. *Paradigms in Cartography. An Epistemological Review of the 20th and 21st Centuries* London: Springer.

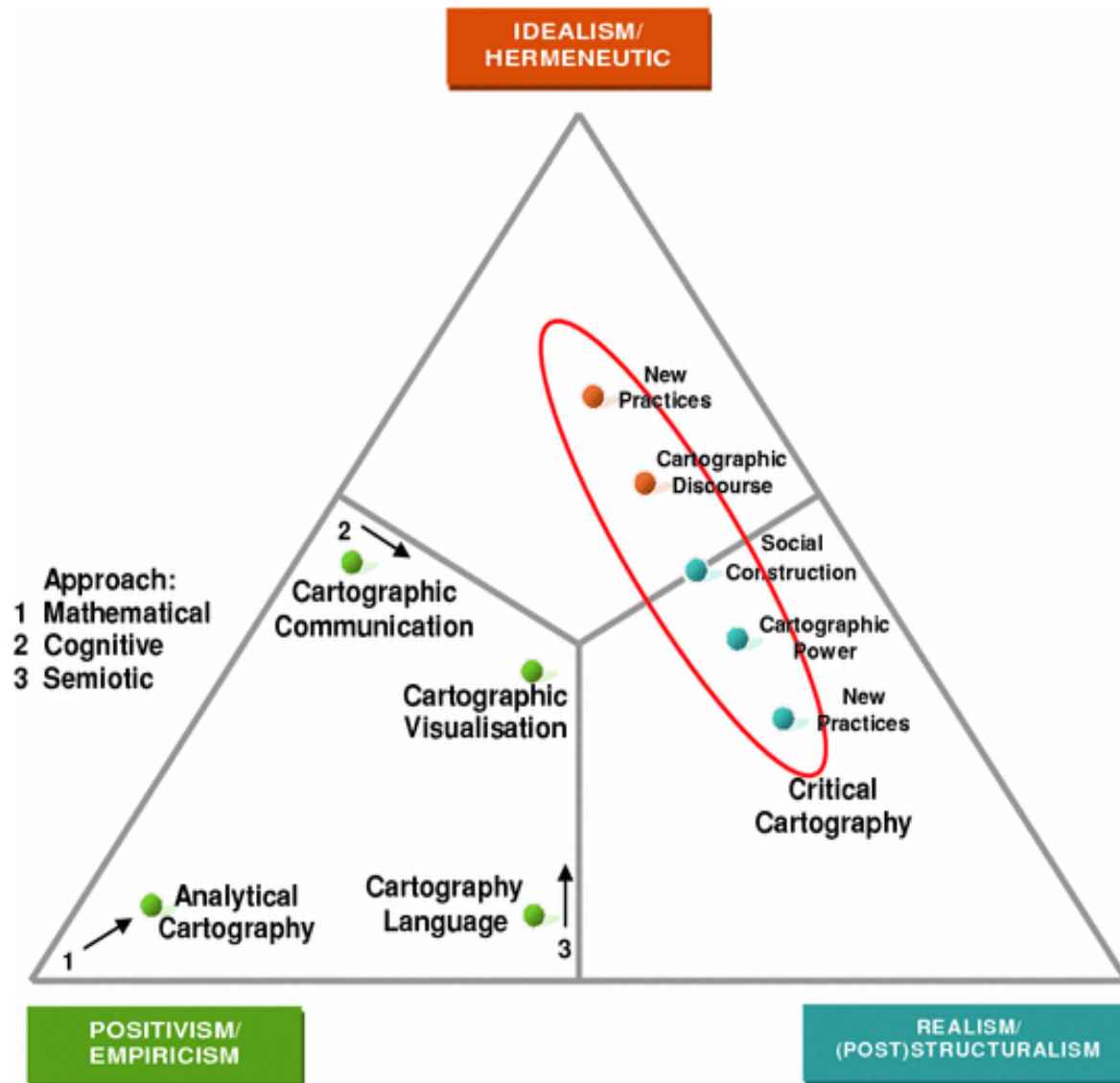
Geografijos paradigmos

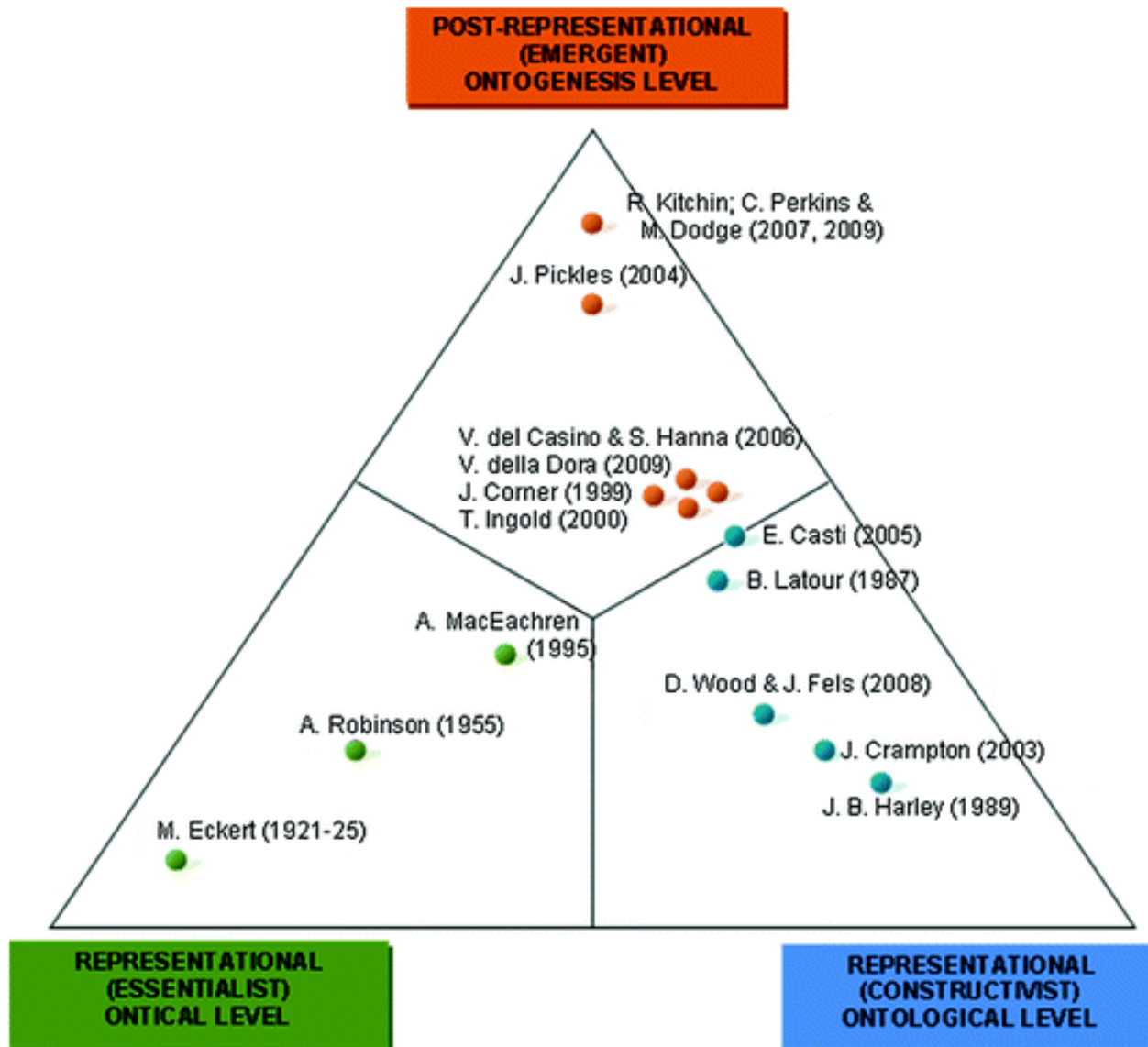
Šiuolaikinės kartografijos paradigminės prieigos

Kartografijos tendencijos moderniuoju ir postmoderniuoju laikotarpiu

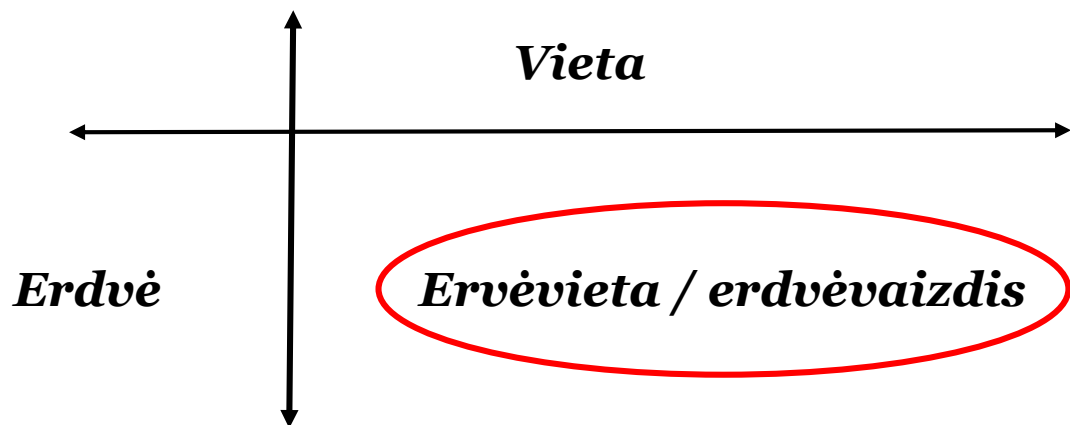
(Post)representacinės prieigos (post)moderniuoju laikotarpiu

Kartografiné analízé

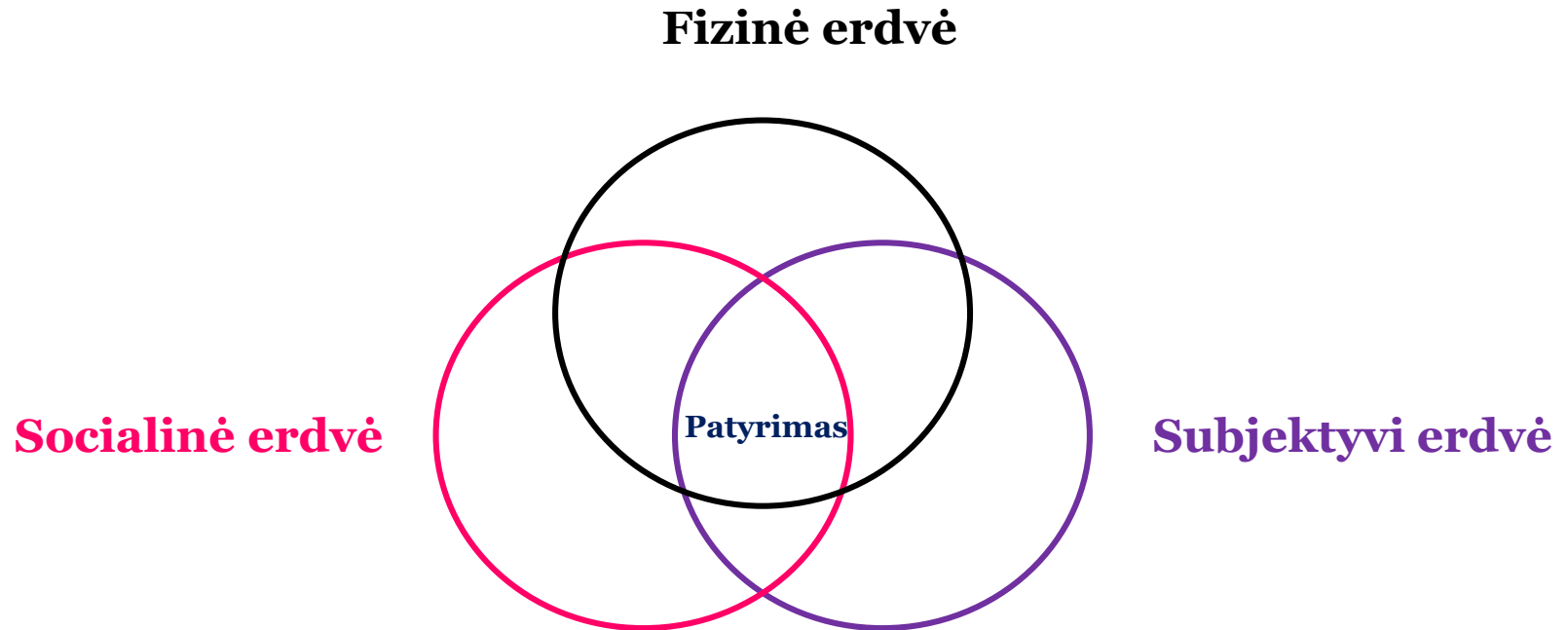
TENDENCIES	Cartographic Language	Cartographic Communication	Analytical Cartography	Cartographic Visualisation	Critical Cartography	Post-Representational Cartography
CRITERIA OF CONTRAST						
STUDY OBJECT	Map language/ Map symbolism	Map image/ Map design	Map model	Map-use space	Map content	Map <i>itself</i>
RESEARCH AIMS	Rules and generalisations in map language	Rules and generalisations in cartographic communication	Analytical modelling and hypothesis testing of mapped phenomena	How map work as visualisation tools	Uncover the power-knowledge practices embedded in maps	How maps emerge through cultural, social and spatial practices
METHODS AND TECHNIQUES (APPROACHES)	Linguistic-semiotics	Perceptual/cognitive (psycho-physical)	Analytical/mathematical	Cognitive/semiotics	Hermeneutic-deconstructivist	Ethnographical – processual
RESEARCH RESULTS	Graphic mode for expression of geospatially related data	Cognitive map-design and map use (map reading)	Representational and conceptual model of the “real” world	Visual thinking and visual communication mapping	Maps as social constructions, and instruments that exert power	Maps in a state of becoming (in process) only existing in the practice
CARTOGRAPHIC PRODUCT RESULTS	Cartographic alphabet, grammar, reading, and writing	Functional and optimal map effectiveness	Virtual map with deep and surface spatial structures and data levels	Synthesis/presentation maps and exploration/analysis maps	Historical devices/artefacts, context-dependent	Emergent maps

Erdvės ir vietos semantinė dermė geografijoje

Geografija – pažinimo sritis, kuri nagrinėja žemės *erdvėviety* ir *erdvėvaizdžių* tapumą, jų įvaizdijimą, santykius bei sąveikas (sanveikas).

***Erdvė suvokiama konkrečiai, vietiškai kaip fizinės erdvės,
socialumo ir subjektyvumo sankirta bei intymaus patyrimo
vieta / A. Valantiejus/***

...arba, kai mąstome *erdvę*, randame ne „pačią“ erdvę, o konkrečias vietas, su jų *daiktais, padėtimi, verte* bei susiduriame su savo pačių šių vietų *patirtimi*.

Įvietinimo konfigūracija ir raiška

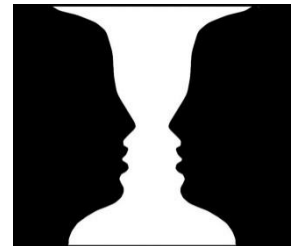
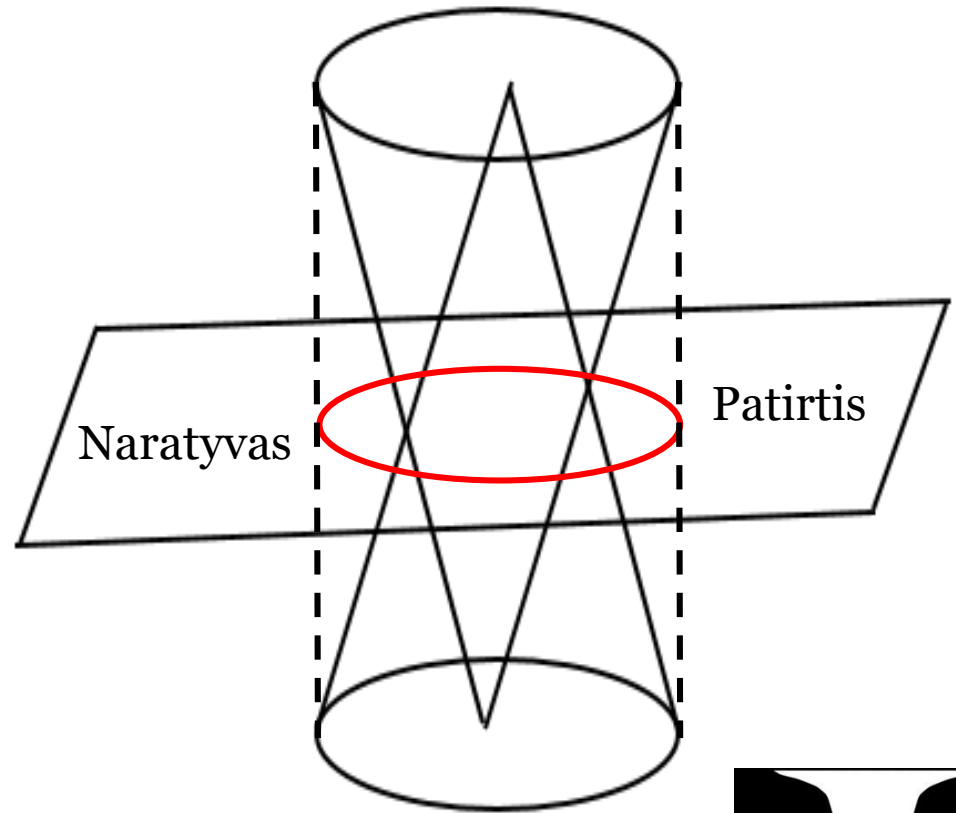
Srautų (*globalus*) lygmuo

Įvietinimo (*glokalus*) lygmuo

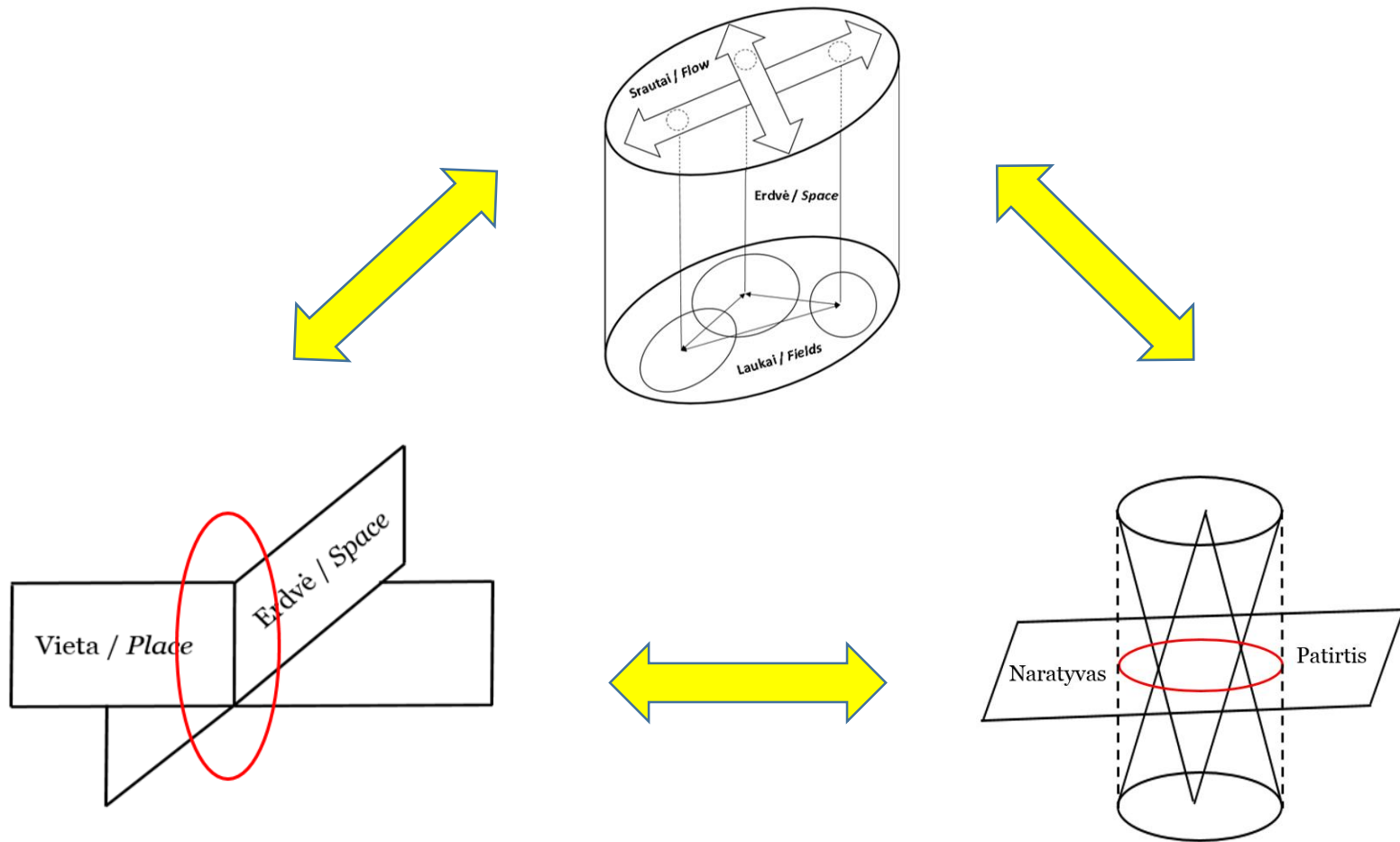

Vietos (*lokalus*) lygmuo

Vieta erdvei suteikia formą (įvietina), o erdvė vietai – foną (įerdvina).

Erdvės ir vietos sankirtos artikuliacijos modeliai

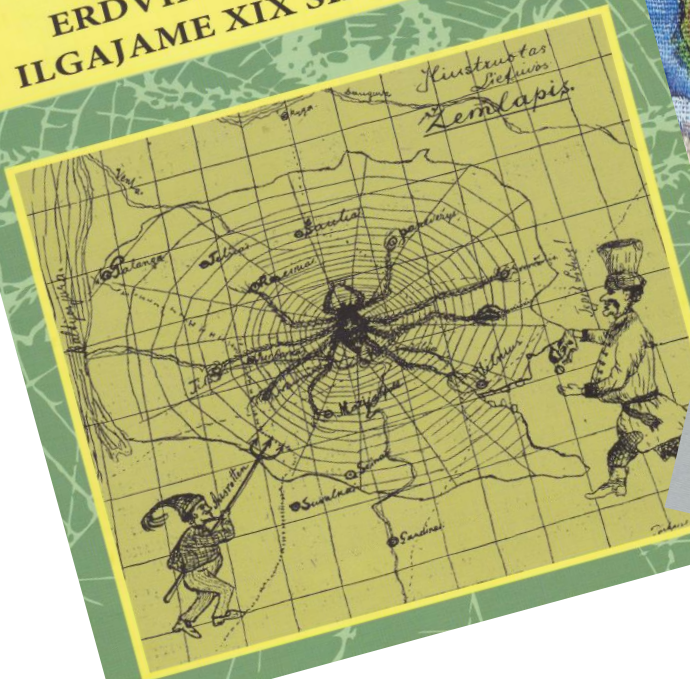

Erdvių ir pasaulio pažinimo link

MANO NUOSTABUS
PASAULIS

LIETUVOS
ERDVINĖS SAMPRATOS
ILGAJAME XIX ŠIMTMETYJE

Vasilijus Safronovas

Nacionalinių erdvių konstravimas
daugiakultūriame regione:

Prūsijos Lietuvos
atvejis

Apibendrinantys teiginiai

- **Srautai** globaliame lygmenyje **naikina** visuomenės mentalinių struktūrų **prasmes** ir **reikšmes** lokaliame lygmenyje. Priešingai, **vietiškumas** – laikomas pagrindine **patirties išraiškos** forma, nusakančia asmenybės, erdvės ir laiko susiliejamą.
- Šiuolaikinės **kartografijos** paradigmos ir tendencijos yra **palankios ir įgalios** „pagauti“, įvaizdinti „minkštųjų“ visuomenės **simbolinių struktūrų** (pvz., švietimo) kokybinius **daugialypumus** ir **disjunkcijas** Lietuvos geografinėje erdvėje pagal tam tikrus **naratyvus**. Visuomenės simbolinių struktūrų įvaizdijimui tinkamiausi yra **semiotiniai hermeneutiniai** kartografinės analizės **metodai**.

Rekomendacija:

mokinių **kartografinio raštingumo** ugdymas turėtų labiau orientuotis į žemėlapių turinio interpretaciją, o ne į scientistinį jo skaitymą.

**Ačiū už dėmesį,
gerą diskusiją!**